

Verksamhetsberättelse 2023 för Föreningen M 20

Statistik Fartyget M 20 2023

Antal gångdagar till sjöss	50 dagar
Antal hamnbesök	38
Tillryggalagd distans	950 M
Antal besättningsdagar	234 dagar
Antal passagerare till sjöss	346
Antal besökare vid hamnbesök	3 500
Antal besökare vid Fartygspiren	8 500
Totalt antal besökare, cirka	12 350

M 20 vänner!

Jag vill börja med att tacka för alla frivilliga och ideella insatser för att bevara och visa vårt marina kulturarv, museifartyget M 20. Vi har också en fantastiskt fin stämning och gott kamratskap bland våra medlemmar och skeppskamrater. Trots ekonomisk oro och ökade kostnader lyckades vi genomföra ett omfattande och innehållsrikt verksamhetsår 2023. Här kommer först en sammanfattning av året. Nedan följer en mer fyllig redogörelse.

Bevara fartyget. Många medlemmar gör stora insatser för att underhålla och sköta fartyget. Under maj månad dockade fartyget in i torrdockan på Beckholmen för översyn och vissa reparationer. M 20 är idag i ett mycket gott sjögående skick. Vi har dock en omfattande reparation av akterskeppet framför oss. Vår ambition och plan är att fartyget M 20 skall bevaras som ett aktivt sjögående museifartyg minst till 100-årsdagen den 1 april 2041. **Visa fartyget.** Som enda örlogsfartyg deltog M 20 i firandet av Sverige 500 år i Strängnäs den 6 juni. Under sommaren genomförde M 20 en längre minnesresa med en utställning runt Sveriges kust. Vi uppmärksammade den dramatiska räddningen av 7 000 danska judar till Sverige över Öresund 1943. Vid hamnbesök visades fartyget för allmänheten under rubriken "Öppet Skepp". Under minnesresan besökte fartyget 38 hamnar och hade 346 betalande passagerare till sjöss samt 3 500 besökare vid kaj. M 20 fortsätter att leva upp till epitet "Sveriges mest mobila museum". Dessutom besökte cirka 8 500 personer Fartygspiren på Djurgården under de helger fartyget tog emot besökare. Totalt har cirka 12 500 personer besökt fartyget under 2023. **Medlemmar.** Föreningen har under året haft en fortsatt positiv medlemsutveckling med 45 nya medlemmar. Antal medlemmar per sista december var 350. **Bidrag.** Föreningen är tacksam för fortsatt stort stöd från fonder, stiftelser och privatpersoner. Föreningen M 20 har för andra gången blivit tilldelad ett statligt bidrag för kulturarvsarbete av Riksantikvarieämbetet. Bidraget avser vårt projekt "Öka delaktigheten och tillgången till det marina kulturarvet och kulturlivsarbetet".

Vi är stolta och glada över ett framgångsrikt 2023 och ser fram emot fina sjöresor, gott kamratskap och många besökare under 2024!

Föreningen M 20
Carl Anders Torelm
Ordförande

Resor & besök

Sjöturer

Under året har Föreningen M 20 ordnat ett antal sjöturer för allmänheten, bland annat "I Wasas kölvatten" i Stockholm, rundturer i Karlskronas hamn och turer i Öresund. Fartyget har även använts vid kaj för föreningsträffar och mottagningar, bland annat av Kamratföreningen Rödjakarna. Fartyget erbjuder en fantastisk möjlighet att uppleva en levande historisk marin miljö. Vid hamnbesök och vid hemmahamnen i Stockholm visas fartyget regelbundet under rubriken "Öppet Skepp". Två längre sjöresor för medlemmar genomfördes under året. Dels en resa i Mälaren till Strängnäs i samband med firandet av Sverige 500 år, dels den längre minnesresan "Flykten över Öresund 1943" runt Sveriges kust. Under resorna besökte fartyget 38 hamnar och hade 346 passagerare ombord samt tog emot 3 500 besökare vid kaj.

Fartygspiren & Kulturnatt Stockholm

Fartyget M 20 har sin hemmahamn vid Sjöhistoriskas fartygspir vid Galärvarvet på Djurgården i Stockholm. Fartygspiren är öppen för allmänheten 1 maj till 30 september. När M 20 ligger vid piren har allmänheten möjlighet att bese fartyget från kaj samt besöka fartyget på däck. Sjöhistoriskas guider informerar och visar allmänheten fartygen vid piren. Under helger bemannar Föreningen M 20 fartyget och öppnar upp för besök inne i fartyget under rubriken "Öppet Skepp". Fartygspiren är ett populärt besöksmål och totalt besökte 8 500 personer från allmänheten piren och tog del av vårt fina museifartyg de helger vi hade Öppet Skepp.

Under Stockholms Stads stora evenemang Kulturnatt Stockholm lördagen den 22 april höll stadens alla kulturinstitutioner öppet kl. 18:00-24:00. Så även M 20, Sprängaren och S:t Erik på Museipiren. Det blev en stor succé med härligt väder och cirka 2 700 besökare. Försäljningen av korb och kaffe på kajen var också mycket uppskattad. Sen blev det den traditionsenliga "Hala flagga och gös" vid solens nedgång kl. 20:19. Giv akt blåstes med bistånd av Sprängarens ångvissla. Avslutningsvis genomfördes en magisk "mänskenstur" med betalande passagerare, in i Nybroviken och via Slottet samt tillbaka i Vasas kölvatten. M 20 bidrar mycket aktivt för att visa det örlogsmarina kulturarvet. När vi stängde fartyget 24:00 så kunde ett utmattat men lyckligt gäng M 20 gasta slå sig ned i mässen och njuta av en sedvanlig lopp (vickning)!

Sverige 500 år

FÖRENINGEN
M 20

M 20 deltog som enda örlogsfartyg vid det högtidliga firandet av Sverige 500 år i Strängnäs på nationaldagen den 6 juni. Färden gick via Birka och Mariefred. I Strängnäs låg M 20 vid Ångbåtsbryggan nedanför Domkyrkan. Många personer från allmänheten besökte fartyget. Vid det högtidliga firandet av nationaldagen och 500-års jubileet av Gustaf Vasas kröning till deltog förutom Kungen, Statsministern och Talmannen även M 20. M 20:s besättning bidrog med en fanvakt som stod vid hedersplats längst fram under hela firandet! Vi fick denna dag god användning för den svenska fana vi fick av Stiftelsen Sveriges Nationaldag för några år sedan.

Flykten över Öresund 1943

Flykten över Öresund 1943

En utställning och minnesresa om
svenska flottans insatser för att rädda
danska judiska flyktingar över Öresund hösten 1943.

Ett samarbete mellan
Sjöhistoriska museet och Föreningen M 20

Föreningen M 20 genomförde i samarbete med Sjöhistoriska museet en mycket uppskattad och uppmärksamminnesresa och utställning om svenska flottans insatser för att rädda tusentals danska judar över Öresund hösten 1943. På M 20 tjänstgjorde Kapten Lilienström och hans besättning i princip dygnet runt 1943 för att skydda svenska farvatten samt rädda flyktingar under de stormiga höstmånaderna. Vi ville uppmärksamma dessa insatser genom en resa runt svenska kusten till Öresund och vidare till Göteborg under augusti månad 2023. Ombord på M 20 medförde vi en mobil utställning som belyser den historiska bakgrunden och berättelser om olika människooöden. Vi har även kartlagt alla besättningsmän på M 20 och Flottans samtliga fartyg i Öresund under 1943. Under resan besökte M 20 femton hamnar: Nynäshamn, Arkö, Västervik, Byxelkrok, Kalmar, Karlskrona, Simrishamn, Falsterbo, Helsingborg, Viken, Gilleleje (Danmark), Halmstad, Varberg, Vinga och Göteborg. Vi visade vår mobila utställning ombord samt på Marinmuseum i Karlskrona, Dunkers Kulturhus i Helsingborg samt Sjöfartsmuseet Akvariet i Göteborg. Minnesresan avslutades med en stämningsfylld minneskväll på Sjöhistoriska museet den 3 oktober. Kvällen anordnades av Föreningen M 20, Sjöhistoriska museet och Judiska församlingen i Stockholm.

Maritiman i Göteborg

Fartyget M 20 anlände till Göteborg i slutet av augusti och fartyget har nyttjats flitigt på västkusten. Resor med olika kamratföreningar har genomförts till Skredsvik, Öckerö, Styrö och Hönö. Reservofficerarna i Göteborg (SFRO-G) hyrde M 20 för sin traditionsenliga navigeringsövning 29 sep till 1 oktober. Fartyget har visats för allmänheten under flera helger vid Maritiman i Göteborg under rubriken "Öppet Skepp". Fartyget kommer ligga kvar vid Maritiman under vintern och planerar resa åter till Stockholm genom Göta kanal nästa sommar.

Fartygets drift och underhåll

Utbildning

Föreningen bedriver en omfattande utbildningsverksamhet. Den 15–16 april rustades fartyget för sommarsäsongen. Samtidigt genomfördes "Förtrogenhetsutbildning" för ett 15-tal medlemmar. En ungdomsutbildning ägde rum den 1 maj på Beckholmen. Grundläggande säkerhetsutbildning för besättningsmän "Basic Safety" genomfördes 6–7 maj på Beckholmen i samband med dockning i torrdocka. Utbildning av behöriga medlemmar för tjänstgöring som fartygschef på M 20 genomfördes den 9 och 18 maj för 5–6 personer. Vi har även haft ett samarbete med Sjöskolan på Beckholmen när det gäller utbildning till Maskinbefäl klass 8 där M 20 maskinrum används för praktiska övningar.

Underhåll

Det Traditions- och Kulturminnesmärkta Museifartyget M 20 har passerat 80 år. Genom årtionden har fartyget utfört uppdrag för den svenska Flottan under VK II och med skilda typer av uppdrag fram till 2004. Sedan 2005 har Föreningen M 20 skött all drift och underhåll av fartyget som hela tiden har hållits fullt klassad av Transportstyrelsen. Löpande underhåll sköts av Föreningens medlemmar under arbetsdagar, så kallade "Vård av fartyg" (VAF). Fyra VAF-dagar genomfördes under 2023. Den 3–9 maj dockades fartyget i torrdocka på Beckholmen i Stockholm. Fartyget tvättades, bottenmålades, anoder byttes mm. Dessutom reparerades ett propellerblad som blev skadat föregående år. Samtidigt skedde ett planerat byte av propellerlager. Dockbesöket blev tyvärr lite dyrare än beräknat och kostade cirka 150 000 kr vilket belastar årets resultat.

Trots löpande underhåll har tidens tand satt sina spår i fartyget. En större renovering av förskeppet skedde vintern 2020/21 då stävstocken i ek och ett 40-talet bordläggningsbord i mahogny byttes. Vid senaste besiktning av Transportstyrelsen 5 maj 2023 erhöll fartyget anmärkning på bordläggningsstatus i akterskeppet, sidor och akterspegel. Därtill har fartyget genom dess flitiga nyttjande som skolfartyg medfört att sudbandet runt om är hårt slitet och i dåligt skick och behöver bytas. För att upprätthålla

god status och uppfylla Transportstyrelsens krav för att nyttja fartyget krävs att skrovet genomgår reparation. Dispens för detta har av TS erhållits t.o.m. april 2026. Preliminär bokning för vinterdockning 2025–2026 på Beckholmen har gjorts. Arbetsinsatserna görs med såväl egen som inhyrd personal. Reparationen väntas kosta 1,5 miljoner som inte kan täckas av Föreningens egna medel. Bidrag från fonder, stiftelser och privatpersoner är nödvändigt för att finansiera reparationen. En större insamling kommer påbörjas under 2024.

Incidenter

Under resan runt Sveriges kust råkade fartyget utför några incidenter. Sådant inträffar tyvärr ibland med ett sjögående fartyg. Föreningen M 20 tar allvarligt på säkerheten och det åligger ansvarig befälhavare att skriva incidentrapport med förslag på åtgärder så att liknande incidenter kan undvika i framtiden. I år inträffade tre rapporterade incidenter.

1. I början på augusti drabbades södra Östersjön och M 20 av stormen Hans. Under färd från Simrishamn mot Falsterbo mötte fartyget ökande västlig vind och gammal sjö från sydväst. Fartyget stampade och rullade varför marschfarten sattes ned. Vid en kraftig våg hördes en smäll och två bitar av sudbandet lossade. Fartygschefen har lämnat en incidentrapport med rekommendation om att undvika gå till sjöss i blåsväder även om prognosen talar om avtagande vind. Dessutom bör ruttnande och skadat sudband bytas runt hela fartyget.
2. Vid ankomsten till Viken den 12 augusti förtöjdes fartyget som brukligt med ett förspring som första tamp iland. En besättningsman tog hem för att lägga springet på förliga pollaren när tampen släppte i land. Besättningsmannen tappade då balansen och föll över bord. Flytvästen löste ut och besättningsmannen blev ej skadad. Incidenten visar på vikten att alltid bära flytväst vid arbete på däck samt att vid säkerhetsgenomgång gå igenom och öva åtgärder vid man-över-bord. Dessutom bör fartyget ej lita på att folk i land kan hantera förtöjningstamper. Om möjligt bör en besättningsman sättas i land innan förtöjning.
3. Vid besöket i Vikens hamn den 12 till 14 augusti blev kylvattenintagen igensatta. Filter för kylvattenintag behövde rengöras och en impeller byttes. Efter ett intensivt arbete kunde kylningen återställas och färden vidare norrut påbörjas. Orsaken var grunt vatten med mycket ålgräs och tång, vilket virvlade upp och sögs in i intagen. Lärdomen är att om möjligt undvika förtöja vid kajer med grunt vatten. Om risk finns för igensättnings av kylvattenfilter rekommenderas bogsering till och från kaj.

Föreningen M 20

Medlemmar och årsmöte

Föreningen har under året haft en fortsatt positiv medlemsutveckling. Antal nya medlemmar under året var 45 stycken. Antalet var vid årets slut var 350 stycken vilket är ökning med 130 styck eller 60% sedan 2019. Antal medlemmar i Facebookgruppen Minsveparen M 20 ca 1 800 styck vilket är en ökning med ca 1 500 stycken sedan 2019. Orsaken till den starka positiva utvecklingen kan tillskrivas att Föreningen fortsätter att vara mycket aktiv samt syns och hörs i olika sammanhang.

Årsmötet i Föreningen M 20 genomfördes den 28 mars på Drottning Victorias Örlogshem i Stockholm. Gästtalare var Johan Wahren från FMV som talade om "Det moderna undervattenskriget". Ett drygt 30-tal medlemmar deltog. Vid årsmötet utsågs föreningens förtroendevalda. Ordförande Anders Torelm omvaldes för en period av 2 år. Ledamöterna Göran Algernon, Richard Låftman och CG Wahlin omvaldes för en period av 2 år. Karl-Owe Swensson nyvaldes som ledamot för en period av 2 år. Ledamöterna Tommy Carlsson, Anne Sofie Eriksson, Per-Anders Emilsson och Tomas Kilström har ytterligare 1 år kvar på sin mandatperiod. Michael Berlin och Svante Hagman omvaldes som revisorer för en period om 1 år. Malin Harström omvaldes som sammankallande och Michael Zell som ledamot i valberedningen, båda för en period om 1 år. Föreningen stadgar ändrades i enlighet med tidigare beslut på Höstmötet 2020. Ändamålsparagrafen har fått en ny moderniserad skrivning och vissa smärre ändringar har skett i övrigt. I och med detta andra beslut träder de nya stadgarna i kraft.

Föreningens höstmöte hölls den 20 oktober ombord på S/S Marieholm i Göteborg. Medlemmarna beslöt att hålla medlemsavgiften oförändrad även för 2024. Ett tjugotal medlemmar deltog. Föredragshållare var ordförande Anders Torelm som talade om "Flykten över Öresund 1943".

Sjöhistoriska museet

Vårt samarbete med Fartygets formella ägare Sjöhistoriska museet fortsätter att utvecklas positivt. Ett förtroendefullt samarbete och positiva kontakter med museets ledning samt inte minst ett bra samarbete runt allt praktisk med museets personal på museipiren. En helt ny utställning "Flykten över Öresund 1943" togs fram gemensamt av Föreningen och Sjöhistorisk. Museet producerade utställningen i form av ett antal mobila skärmar och en utställningskatalog. Vi genomförde en återkommande utbildning om Fartyget M 20 för museets guider som arbetar på museipiren. Ett nytt förlängt kajavtal har slutits vilket innebär att M 20:s hamnplats vid Fartygspiren är säkrad för två år framåt.

M 20 i media

Under 2022 har Föreningen fortsatt med sin satsning på att sprida information om fartyget M 20 och Föreningen M 20:s verksamhet i media. Vi har bland annat skickat ut pressrelease om våra resor och aktiviteter. Resultatet har blivit ett femtal tidningsartiklar. Framförallt blev vår minnesresa och utställning "Flykten över Öresund 1943" mycket uppmärksammas, bland annat med inslag i Sveriges Radio P4 och flera lokaltidningar. Föreningens ordförande Anders Torelm författade tillsammans med Ida Hughes Tidlund från Sjöhistoriska museet en historiks artikel "Den bortglömda flykten över Öresund 1943". Artikel publicerades i Tidskrift i Sjöväsendet, TiS nr4/2023. TiS utges av Kungl. Örlogsmannasällskapet, Sveriges Marina Akademi.

Bidrag och donationer

Föreningen är tacksam för fortsatt stort stöd från både fonder, stiftelser och privatpersoner. Glädjande nog har bidrag och donationer kommit från flera håll. För andra året i rad har vi blivit tilldelad ett bidrag för kulturarvsarbete av Riksantikvarieämbetet. Bidraget på 55 000 kr avser vårt projekt "Öka delaktigheten och tillgången till det marina kulturarvet och kulturlivsarbetet". Från Konung Gustav VI Adolfs fond för svensk kultur har vi erhållit 60 000 kr för reparation och renovering av landgång och reling, Från den nya Stiftelsen Marint Kulturarv, SMK, tilldelade förening 50 000 kronor för en förstudie inför den kommande stora reparationen av akterskeppet under vintern 2025/26.

Ekonomi

Föreningens ekonomi är god och resultatet för 2023 blev plus/minus noll. Detta trots oväntat höga kostnader i samband med dockningen i maj. Den operativa verksamheten finansieras genom medlems- och passageraravgifter. Investeringar och större inköp har finansierats genom externa bidrag och donationer. Föreningen hade vid årsskiftet tillgångar på 1000 tkr, varav 572 tkr i eget kapital. Föreningens ekonomiska ställning är fortsatt stark och vi har en stabil grund för verksamheten. Men att hålla M20 i gott sjögående skick är en krävande uppgift som förutom hängivet arbete från medlemmarna kräver stora pengar till underhåll och reparationer. Styrelsen föreslår därför att 250 000 kronor från balanserade vinstmedel överförs till reparationsfonden som därmed uppgår till 510 000 kronor. Den planerade reparationen av akterstaven beräknas dock kosta 1,5 miljoner kronor. Vi fortsätter därför med vår insamling till M 20. Syftet med insamlingen är att kunna underhålla och reparera M 20 så att hon kan bevaras som sjögående museifartyg i ytterligare minst 20 år. Donationer och bidrag mottages tacksamt.